

BARNBOKSLUT

Verksamhetsåret 2017

Innehåll

1	Inledning	3
2	Sammanfattning	3
3	Aktiviteter i handlingsplanen.....	4
4	Kartläggning och förebyggande	5
4.1	Kompetenscentrum för Hälsa – KCH	5
5	Barns rättigheter.....	6
5.1	Barns rätt till hälsa och sjukvård (artikel 24)	6
5.1.1	Barnhälsovård – BHV.....	6
5.1.2	Barn- och ungdomspsykiatri - BUP.....	6
5.1.3	Läkemedel	8
5.1.4	Vaccinationer	8
5.1.5	Tandvård	9
5.2	Barns rätt till fullvärdigt liv (artikel 23) - Funktionsnedsättning.....	9
5.2.1	Hjälpmedel	9
5.3	Barns rätt till utveckling (artikel 6) - Barn som närstående.....	9
5.3.1	Vuxenpsykiatri.....	10
5.4	Barns rätt till fritid, lek och kultur (artikel 31).....	10
5.4.1	Kollektivtrafik	10
5.4.2	Kultur.....	10
5.5	Barns rätt att komma till tals och framföra sina åsikter och klagomål (artikel 12)	12
5.5.1	Dialogforum för barn - DFB	12
5.5.2	Samråd med barn i infrastrukturplaneringen	12
6	KVÅ-koder statistik	13
7	Strategiskt barnrättsarbete	13
7.1	Centrala barnrättsgruppen – CBG	13
7.2	Barnrättspiloter – BRP / Utbildning.....	14
7.3	Barnrättspiloter – BRP / Nätverk.....	14
7.3.1	Hinder och möjligheter	15
8	Barnrättsarbetet 2018.....	16

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

1 INLEDNING

Barnbokslutet är Region Västmanlands ansvar att följa upp hur barnets rättigheter omsätts i regionen. Här finns även exempel på verksamhetsnära aktiviteter som är en viktig del i att synliggöra och konkretisera barns rättigheter.

I Regionplanen 2017-2019 står att läsa *"Barnen är regionens framtid! Genom att fortsätta implementera synsätt inom regionens verksamheter utifrån FN:s barnkonvention och genomföra aktiviteter utifrån regionens program om Barnkonventionen ger regionen barnen bästa möjliga förutsättningar inom de områden regionen kan påverka."* Enligt programmet ska Region Västmanland i alla beslut och i all verksamhet ha barnets bästa i fokus vilket innebär att alla nivåer berörs, från politiska beslut till mötet med det enskilda barnet.

Under 2017 gjordes en granskning av regionens arbete utifrån FN:s barnkonvention. Frågeställningen löd; *Är regionstyrelsens styrning och uppföljning avseende barnkonventionen ändamålsenlig och säkerställs att barnkonventionen beaktas och tillämpas?*

Revisorernas bedömning är att regionstyrelsen delvis har ändamålsenlig styrning och uppföljning samt att det säkerställs att barnkonventionen beaktas och tillämpas. Positivt är att det finns relevanta styrdokument, ett årligt barnbokslut och att det utbildas ett stort antal barnrättspiloter. Däremot behövs åtgärder för att säkerställa att barnkonventionen får genomslag i alla delar av organisationen då man noterat brister i implementeringen.

Kunskap och implementering går hand i hand varför dessa behöver sammankopplas.

2 SAMMANFATTNING

I Barnbokslutet redovisas de aktiviteter som under 2017 genomförts utifrån handlingsplanen och visar på verksamhetsnära exempel. 0,5 tjänst har tillförts Centrala barnrättsgruppen som sedan hösten 2017 ingår i verksamheten hållbarhet och samhälle. Barnrättsperspektivet behöver fortsatt tydliggöras på olika nivåer inom regionen. Utbildning av Barnrättspiloter ökar medvetenheten om barnrättsfrågor ute i verksamheterna och under 2017 fanns 59 stycken aktiva Barnrättspiloter. Det fortsatta arbetet förutsätter också att chefer, politiker och tjänstemän har kunskap om rättigheterna för att arbetet inte ska avstanna.

Barn som närstående har uppmärksammat i fler verksamheter och även att orosanmäla till Socialtjänsten i de fall man misstänker att barn far illa. Ett sätt att följa upp arbetet är genom KVÅ-kodning i patientjournal. För andra året i rad bifogas statistik och det har gjorts fler kodningar i jämförelse med året 2016.

Förebyggande insatser med hjälp av undersökningen Liv och Hälsa ung är en grund för att på sikt förbättra för barn och unga även i samverkan med andra aktörer.

Arbetet med barn och familjer som kom med flyktingvågen har stabiliserats och barnen är nu inskrivna och följer likt andra barn det barnhälsovårdsprogram som har implementerats i sin helhet i länet. Täckningsgraden för vaccinationer av barn är

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

generellt god och rotavirusvaccin mot magsjuka har införts och ger speciellt de minsta barnen ett gott skydd för att undvika komplikationer och inläggning på sjukhus. Antalet uttagna recept på antibiotika utskrivna till barn 0-17 år går i positiv riktning och är hittills det lägsta under 2000-talet.

Barn- och ungdomspsykiatri producerar mer vård än någonsin eftersom allt fler barn söker hjälp för sin psykiska ohälsa vilket leder till långa väntetider. Många som får hjälp via BUP vittnar dock om positiva erfarenheter. För att tydliggöra och underlätta för barn och föräldrar hur en utredning på BUP går tillväga har man tagit fram en app, "Min utredning".

Kollektivtrafiken har erbjudit barn och unga fria resor i samband med olika evenemang och skolor och ungdomar får rabatterade priser via skol- och sommarkort. Kulturverksamhet för och med barn och unga prioriteras på många sätt. Flera aktörer samverkar i den strategiska utvecklingen av barn- och ungdokultur i hela länet och flera olika evenemang riktade till barn och unga har genomförts. Bland annat arrangerades Riksfestivalen *Ung Kultur Möts* i Västmanland och 15 läsfrämjandeprojekt har fått stöd via projektet *Vem äger språket*. Ett pedagogiskt utvecklingsarbete kopplat till basutställningarna på Västmanlands läns museum har påbörjats och en årets utställningar "Kan själv" var specifikt riktad till de yngsta barnen mellan 0-2 år. 40 % av läns museets besökare var barn.

Att arbeta systematiskt med att beskriva konsekvenser för barn inför beslut i regionstyrelsen, regionfullmäktige och ute i verksamheterna är ett fortsatt utvecklingsområde. I och med framtagandet av den regionala transportinfrastrukturplanen har ett projekt att samråda med barn påbörjats i samverkan med två av länets skolor. Det här är ett utmärkt exempel på hur man tar tillvara barns åsikter och gör dem delaktiga i början av en process för att sedan ta beslut utifrån barnets bästa.

3 AKTIVITETER I HANDLINGSPLANEN

För att uppnå målen i handlingsplanen har följande aktiviteter genomförts 2017:

AKTIVITET	RESULTAT
1. Barns rättigheter (artikel 2)	
<i>Mål: Inget barn får kränkas eller diskrimineras i våra verksamheter</i>	
Starta utbildning till barnrättspiloter i egen regi	Utbildningen startade 2016 2017 utbildades 13 medarbetare Två utbildningsomgångar är planerade under våren 2018
Öka kompetens om Barnkonventionen hos medarbetare	Genom att utbilda Barnrättspiloter får fler arbetsplatser kunskap om barns rättigheter och därmed nås allt fler medarbetare i regionen
Utbilda nya förtroendevalda i barnkonventionens grundregler	Aktuellt under 2018 och 2019
Införa avsnitt om barnkonventionen i Introduktionsutbildningar	Centrala Barnrättsgruppen medverkar sedan 2016 i introduktionsprogrammet för sjuksköterskor Under 2017 har 3 grupper fått information

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

2. Barns bästa (artikel 3)	
<i>Mål: Alla beslut där barn, direkt eller indirekt, är berörda ska hänsyn tas till barnets bästa</i>	
Arbeta systematiskt med att använda checklistan "Barnkonsekvensbeskrivning inför beslut" i Regionstyrelse och Fullmäktige	Checklistan används inte i önskvärd utsträckning varför aktiviteten är ett utvecklingsområde
Informera och motivera samtliga verksamheter om vikten av att fråga efter barnets åsikt och hur bedöma beslut utifrån barns bästa	Information ges till verksamheter dit Centrala Barnrättsgruppen bjuds in att informera 2017 informerades akutens ledningsgrupp, akutens barnteam samt 50 medarbetare inom Kulturen
Registrera KVÅ kod vid orosanmälan GD008	Information ges till verksamheter dit Centrala Barnrättsgruppen bjuds in att informera och som omfattas av skyldigheten att dokumentera i patientjournal. I Barnrättspilotutbildningen ingår kunskapen om registrering av KVÅ-kod.
3. Barns rätt till liv och utveckling (artikel 6)	
<i>Mål: Alla barn som närstående ska uppmärksammas och få den information de har rätt till.</i>	
Införa system för vem som frågar om det finns barn som närstående till patienter enligt ovan	Kunskapen om systematik ingår i Barnrättspilotutbildningen och omsätts efter behov av respektive verksamhet
Dokumentera angående barn i basinformation i Cosmic	Information ges till verksamheter dit Centrala Barnrättsgruppen bjuds in att informera och som omfattas av skyldigheten att dokumentera i patientjournal. I Barnrättspilotutbildningen ingår kunskapen om registrering av KVÅ-kod.
Registrera KVÅ koder DU055, DU056 och DU057	Information ges till verksamheter dit Centrala Barnrättsgruppen bjuds in att informera och som omfattas av skyldigheten att dokumentera i patientjournal. I Barnrättspilotutbildningen ingår kunskapen om registrering av KVÅ-kod.
4. Barnets inflytande (artikel 12)	
<i>Mål: Region Västmanland ska ha en miljö anpassad för barns behov överallt där barn vistas.</i>	
Införa så kallade barnmiljöronder för bättre barnmiljö	Kunskapen om barnmiljöronder ingår i Barnrättspilotutbildningen och utförs efter behov av respektive verksamhet
Införa Dialogforum för Barn, DFB	Dialogforum för barn infördes på försök under hösten 2016 Två dialogforum genomfördes under 2017

4 KARTLÄGGNING OCH FÖREBYGGANDE

4.1 Kompetenscentrum för Hälsa – KCH

KCH stödjer och arbetar aktivt med forskning kring jämlikhet i ungas psykiska hälsa genom uppdragsforskning för Folkhälsomyndigheten baserad på undersökningen Liv och hälsa ung 2017. Den inkluderar grundskoleelever i åk 7 och 9, gymnasieelever i åk 2 samt elever i grundsärskolans åk 7- 9 (ej träningsskolan) och elever inom gymnasiesärskolan åk 1-4. Aktuell kunskap om ungas livssituation kan på så vis synliggöras som till exempel ungas psykiska hälsa.

- KCH har arbetat med implementering av YAM (Youth aware of mental Health) i länet med syftet att förbättra den psykiska hälsan hos elever i åk 8.
- Länsdelsamråd har genomförts i länets norra delar för att öka samverkan och kunskap om psykisk hälsa bland barn och unga, fysisk aktivitet samt utveckla föräldrastödet.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

- Länsgruppen för föräldrastöd har ett förslag på att införa en familjecentral på nätet utifrån den behovskartläggning som gjordes under 2016.
- Länsgruppen för barn och övervikt har initierat dialog kring samordning för elevhälsans medicinska del i länet.
- 2016 påbörjades ett treårigt forskningsprojekt för ensamkommande flyktingbarn i åldrarna 14-21 år, i Köping, Arboga och Kungsör tillsammans med Samordningsförbundet Västra Mälardalen. Syftet är att beskriva målgruppens situation, hur personalen kan vara en resurs för ungdomarna samt ta fram och förmedla ny kunskap till beslutsfattare så att kloka beslut fattas vad gäller målgruppen och deras hälsa. Under 2017 har personalutbildning och datainsamling genomförts. Resultatet av projektet samlas i en forskningsrapport och en metodhandbok. Mera information finns att läsa under "Insatser i samverkan" <http://www.samordningvastmanland.se>

5 BARNS RÄTTIGHETER

Till barns rättigheter hör bland annat tillgång till hälso- och sjukvård, kultur, att få anpassad information i frågor som berör barnen själva och att de i olika sammanhang får säga sin åsikt och vara delaktiga. Nedan följer några exempel på olika aktiviteter som gjorts inom regionens olika verksamheter.

5.1 Barns rätt till hälsa och sjukvård (artikel 24)

5.1.1 Barnhälsovård – BHV

Barnhälsovårdens mål är att främja barns hälsa- och utveckling, förebygga ohälsa samt tidigt identifiera och initiera åtgärder vid problem. BHVs insatser till alla barn och deras föräldrar syftar till att stödja och aktivera föräldraskapet för att skapa gynnsamma förutsättningar för en allsidig utveckling hos alla barn. Individuellt utformad hjälp erbjuds barn och föräldrar som löper en större risk att drabbas av ohälsa eller redan har nedsatt hälsa.

- Under 2017 implementerades det nya barnhälsovårdsprogrammet i sin helhet i Västmanland. Personal på Barnavårdscentralerna BVC har genomgått utbildning i samband med införandet av hembesök vid 8-månaders ålder och teambesök vid 3-års ålder.
- Arbetet med barn och familjer som kom under flyktingvågen har stabiliserats. De har genomgått hälsoundersökningar och fått vaccinationer som följer det svenska vaccinationsprogrammet. Barnen är inskrivna på BVC-mottagningar och följer barnhälsovårdsprogrammet. Utbildningar om bland annat integration och kulturell mångfald har arrangerats för personalen.

5.1.2 Barn- och ungdomspsykiatri - BUP

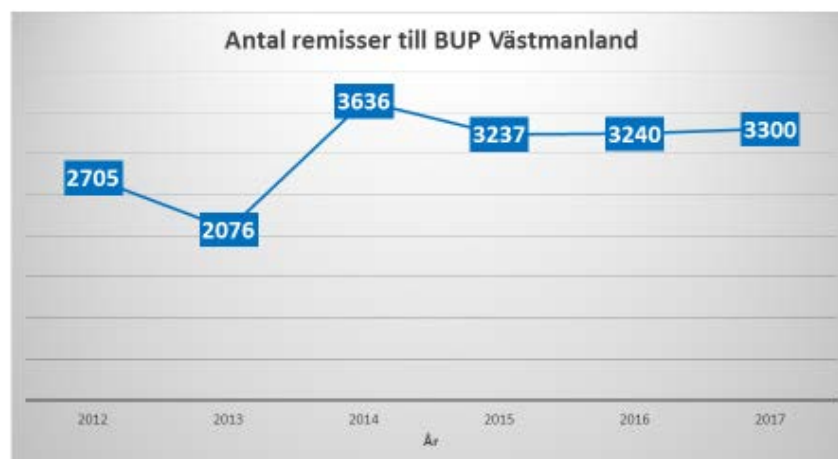
Barn- och ungdomspsykiatrien möter och hjälper barn och unga som lider av allvarlig psykisk ohälsa. Fler barn än någonsin söker hjälp för psykisk ohälsa både inom Primärvården och inom Specialistvården. Glädjande nog är det en lägre tröskel att

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

söka hjälp nu och många vittnar om positiva erfarenheter från BUP. Trots att verksamheten producerar mer vård än någonsin så ökar väntetiderna. Det beror, förutom det ökande antalet sökande, på svårigheten att hitta och anställa medarbetare med rätt kompetens men även att behålla dem på grund av den ökade arbetsbelastningen. Situationen är inte unik för Region Västmanland utan gäller i princip i hela landet och regioner/landsting och kommuner är medvetna om utmaningarna. Med tidiga insatser i förstalinjeverksamheter minskar antalet barn och unga som måste få specialistinsatser. Det finns samtidigt fortsatt anledning att stödja en utveckling som innebär en förstärkning av innehåll, kvalitet, produktivitet och bra arbetsmiljö inom BUP.

Antal remisser 2012-2017

Barn och unga kan uppleva att det är jobbigt att inte veta vad som ska hända när de ska genomgå en utredning på BUP. Därför är det viktigt att förklara och skapa förståelse för vad som kommer att ske och vem man ska träffa, speciellt vid misstanke om exempelvis ADHD eller autism.

Föräldrar behöver också information för att kunna förklara för barnen och undvika oro eller uteblivna besök.

Appen **Min utredning** hjälper barnet att förstå och följa vad som händer under en utredning och ger stöd och hjälp. Tillsammans med utredare, barn och förälder utformas appens innehåll individuellt. Datum och tider läggs in och ger påminnelser, beskrivning av händelser och möten ges och appen visar även hur långt utredningen har kommit och vad som återstår. Det går att ändra, lägga till eller ta bort händelser om behovet förändras under utredningens gång.

Datum

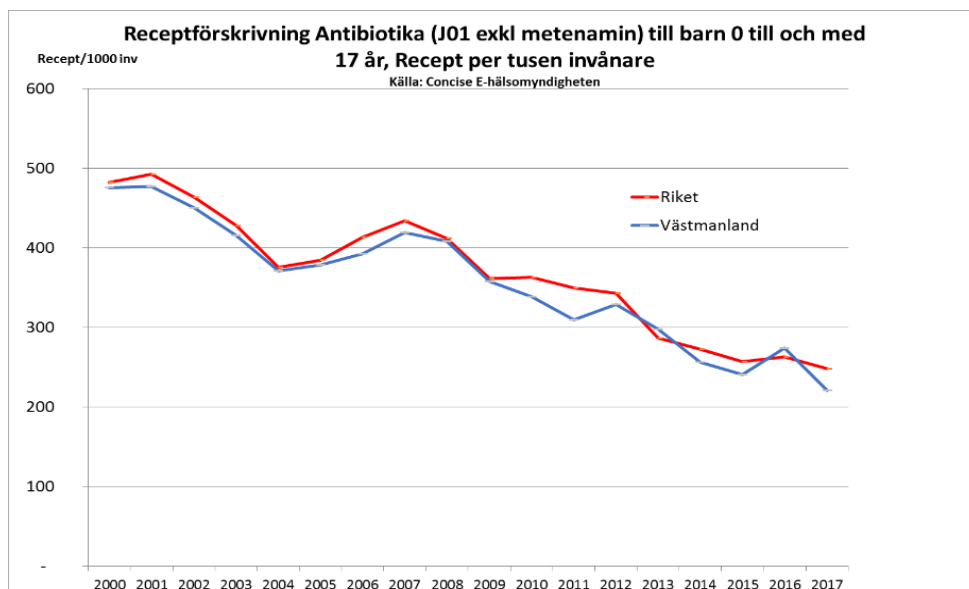
Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

5.1.3 Läkemedel

I och med att läkemedel för barn blev gratis under 2016 ökade uthämtade recept inom vissa sjukdomsområden. Den trenden har mattats av under 2017. När det gäller antibiotika som även det ökade under 2016, har antalet uttagna recept per tusen invånare i Västmanland för åldersgruppen 0-17 år nu minskat till det lägsta värdet under 2000-talet (221 recept per tusen invånare).

Region Västmanlands läkemedelskommitté inklusive en representant från Barn- och ungdomskliniken har i samverkan med de övriga landstingen i Uppsala-Örebroregionen sedan tidigare arbetat fram en lista över rekommenderade läkemedel för barn. Listan är uppdaterad för 2017-18.

5.1.4 Vaccinationer

De senaste vaccinationsdata är insamlade i januari 2017 och gäller barn födda 2014. Täckningsgraden är generellt god i Västmanland.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

Procenttal inom parentes gäller hela landet.

- 97,6 % (97,3 %) har fått minst tre vaccindoser mot difteri, stelkramp, kikhosta, polio och haemophilus influenzae typ b
- 96,3 % (96,5 %) har fått tre vaccinationsdoser mot pneumokocker
- 97,2 % (96,7 %) har vaccinerats mot mässling, påssjuka och röda hund (MPR)
- 95,4 % (91,1 %) av barn med ökad risk för tuberkulos har vaccinerats mot detta
- 47,1 % (75,8%) har fått 3- 4 doser mot hepatit B (Infördes som allmän vaccination för alla barn i Västmanland från och med barn födda 160601 (därav låg täckningsgrad)

Under 2017 infördes ett nytt vaccin mot rotavirus som ges via munnen för alla barn födda från och med 1/4. Vaccinet skyddar mot magsjuka och är framförallt viktigt för de små barnen som kan drabbas av allvarliga konsekvenser som svår uttorkning vilket ofta kräver inläggning på sjukhus. 2018 kommer rotavirusvaccin att införas nationellt efter ett regeringsbeslut.

5.1.5 Tandvård

Folktandvårdens kliniker har under året fått information om och samtalat om Barnkonventionen. De utbildade barnrättspiloterna har deltagit vid de nätverksmöten regionen har.

Vid svårare sjukdomstillstånd eller när allmäntandvården inte har kompetens finns specialisttandvård för barn och ungdomar i Västerås och till viss del även i Köping. Specialisttandvården har en utbildad Barnrättspilot.

5.2 Barns rätt till fullvärdigt liv (artikel 23) - Funktionsnedsättning

5.2.1 Hjälpmedel

En undersökning av förskrivningsmönster ur ett genusperspektiv visar att drygt 60 % av hjälpmedelsanvändarna är kvinnor. I ett fåtal produktområden är könsfördelningen mer jämn och vissa har även övervikt av män. Hjälpmedelscentrum har nu inlett ett samarbete med Kompetenscentrum för hälsa, Liv och Hälsa ung. De första resultaten visar tecken på könsskillnader även i förskrivningar av hjälpmedel till tonåringar. Bland annat är pojkar överrepresenterade bland hjälpmedelsanvändarna och det kan även finnas skillnader i förskrivningar mellan Västerås och övriga kommuner i länet.

5.3 Barns rätt till utveckling (artikel 6) - Barn som närstående

Att uppmärksamma barn i situationer då en förälder eller annan närstående råkar ut för allvarlig sjukdom, livshotande händelse eller plötsligt avlider är ett viktigt område. Det finns barn som på grund av närståendes svåra sjukdom kan få en orimlig ansvars- och omsorgsbörda i sin familj. Forskning påvisar också att psykisk ohälsa senare i livet kan kopplas samman med ovan nämnda situationer under barndomen.

Hälso- och sjukvårdslagen säger att dessa barn har rätt till olika former av stöd som kan ges till föräldrar, familj och/eller direkt till barn. Att ge barn anpassad

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

information om situationen är ett viktigt första steg i den processen. Det tar tid innan vården har byggt upp rutiner och kompetens för detta men arbetet fortgår och synliggörs med hjälp av i journalen registrerade KVÅ-koder, se punkt 6.

5.3.1 Vuxenpsykiatri

Vuxenpsykiatri har som tidigare en intern barngrupp och består av fem personer; barnrättssamordnaren, en verksamhetsutvecklare, en kurator och två enhetschefer som är länken till Vuxenpsykiatriens ledningsgrupper.

Barnrättspiloter och/eller barnpiloter finns på alla enheter och om någon slutar finns rutin för att uppdraget ges till någon annan. På de interna träffarna har man diskuterat orosanmälan och tittat på filmer och annat material som är till hjälp vid information på respektive arbetsplats.

- En barnmiljörom har gjorts i de lokaler där barn ibland vistas. Barnens åsikter har varit ett viktigt stöd i hur familjerummet därefter renoverats och inrett. I mottagningarnas väntrum finns nu saker som barn och unga kan sysselsätta sig med. De barn och unga som deltog på barnmiljöromden kommer att bjudas in till invigning i början av 2018.
- På öppenvårdsmottagningen i Fagersta arbetar man regelbundet med stöd till familjer enligt metoden "Beardslees familjeintervention".
- Grindens gruppverksamhet för barn till psykiskt sjuka föräldrar har haft 18 barn i grupp under 2017.

5.4 Barns rätt till fritid, lek och kultur (artikel 31)

5.4.1 Kollektivtrafik

Kollektivtrafikmyndigheten ansvarar för att planera, driva och utveckla kollektivtrafiken i Västmanland och ska identifiera och möta invånarnas behov där barn och ungdomar utgör en del av resenärerna.

- Fria bussresor erbjöds deltagarna i Aroscupen, Mälarenergi cup, Try IT IDA, Sharp cup och McDonalds cup samt under Kulturnatten.
- För att ungdomar skall uppleva ett tryggt och säkert sätt att ta sig till och från luciafirande erbjöds fria bussresor lördagen den 10 december. Föräldrar och vuxna i allmänhet fick härmed också en möjlighet att finnas i centrala delar av staden och skapa trygghet på plats.
- AB Västerås Lokaltrafik har varit ute på skolor och informerat om bussförarkortet och buss som transportmedel.
- Ungdomar under 20 år åkte till rabatterat pris i hela länet med Ungdomskortet och med Sommarkortet kunde de åka obegränsat i länet.
I samband med gymnasiemässan gavs information om Skolkortet.

5.4.2 Kultur

Kulturverksamhet för och med barn och unga är prioriterat varför kulturlivet ska utvecklas med särskilt fokus på barns och ungas rätt till kultur. Genom kulturens kraft ges barn och unga i Västmanland en möjlighet att växa genom att få tillgång till ett

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

brett kulturutbud där de både får ta del av kultur och själva vara aktivt skapande. Konst och kultur ger förutsättningar för delaktighet, utveckling och sammanhang.

- Kulturutveckling leder det regionala barn- och unguikturnätverket där kommunerna, kulturinstitutionerna och andra regionala aktörer samverkar i den strategiska utvecklingen av barn- och unguikultur i länet.
- Alla unga 13-20 år i länet erbjuds att få medverka med sitt kulturella eller kreativa uttryck som de själva skapar under Riksfestivalen **Ung Kultur Möts** som arrangerades i Västmanland 2017.
- Föreställningen "I'm purple bitch" producerades utifrån rapporten Liv och Hälsa ung och turnerade som en del i projektet LÄGET.
- Barn och unga är en prioriterad målgrupp inom utvecklingsprojektet "Ett kulturliv för alla – konst"
- Inom regional kulturskola har workshops inom nya området erbjudits barn och unga till exempel i det digitala verktyget "Tag Tool".
- Filmverksamheten hade 15 unga sommarlovspraktikanter som arbetade med att direktsända UKM Riksfestival i Västerås samt göra en festivalfilm och en fotodokumentation
- Filmfestivalerna "Noomaraton/Västmanland" och "Guldmisteln", Västmanlands uttagning till den nationella Novemberfestivalen, lockade många unga deltagare. Båda festivalerna genomfördes i samarbete med Elektra Bios ungdomsgrupp Bio min Bio. Regionen har även skickat deltagare till de nationella talangprogrammen "Reflektor", "Novemberfestivalen" i Trollhättan och "Bergmandagarna" på Fårö.
- Via projektet *Vem äger språket* har ca 15 läsfrämjande projekt för barn och unga fått stöd i länets kommuner www.vemägerspraket.se
- Under läslovet genomförde Västmanlands regionala kulturskola workshops för att utforska nya uttryck som i dagläget inte finns inom kultur- och musikskolorna i Västmanlands tio kommuner. Det gav en möjlighet för barn och unga att pröva konst, bild- och formspråk samt ordkonst och rim i olika språkutvecklande aktiviteter under lovveckan med stöd från *Vem äger språket*. Nya metoder i det läsfrämjande samarbetet genom *projektet Mylingar och skogens faror*, samarbete mellan Västmanlands läns museum, Västmanlands läns hemslöjdsförbund och biblioteken, berätta, skapa och slöjda.
- Västmanlands läns museum har under 2017 fortsatt att utveckla basutställningarna om Västmanlands historia från forntiden fram till idag. Ett pedagogiskt utvecklingsarbete kopplat till basutställningarna har påbörjats. Huvudmålgruppen för basutställningarna är barn mellan 9 och 12 år. Även vissa av de tillfälliga utställningarna har haft barn och unga som främsta målgrupp, utställningen "*Kan själv*" var riktad till de minsta barnen 0-2 år. Barnlördagar med öppen skapande verksamhet, lovaktiviteter och workshops

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

anordnas särskilt till barn och unga. Läns museet deltar även i ett flertal projekt som bland annat Liv och Hälsa ung, Ballongen – lek på riktigt och läsfrämjandeprojektet *”Mylingar och skogens faror”*. 40 % av läns museets samtliga besökare 2017 var barn och unga. Visningar av utställningar för barn och unga är avgiftsfria.

5.5 Barns rätt att komma till tals och framföra sina åsikter och klagomål (artikel 12)

Att barn får vara delaktiga och bli respekterade för sina åsikter är viktigt både när det rör enskilda barn i en specifik situation men även för barn och unga som grupp utifrån den demokratiska processen.

5.5.1 Dialogforum för barn - DFB

Två dialogforum genomfördes under 2017. Antalet barn som närvarade var lågt, mellan fyra och sju deltagare per gång vilket inte representerar målgruppen i sin helhet. Dialogerna hölls främst på en informativ nivå där företrädare från Patientnämnden och Kollektivtrafiken också bjöds in för att informera i specifika frågor. Metoden behöver utvecklas och vara en naturlig del av Region Västmanlands invånardialog så att barn och ungas åsikter och delaktighet blir ”viktigt på riktigt”. Av den anledningen har styrgruppen beslutat att avvakta med DFB till dess att översynen av regionens invånardialog är klar och formen för dialogforum har tydliggjorts.

Barnen som deltog fick bland annat svara på vad de tyckte om forumet och innehållet. De flesta ansåg att det hade varit lärorikt, trevligt och intressant. Någon svarade *”Har lärt mig mycket och fått svar på mina frågor men inte det roligaste jag gjort”*. Annat som kom fram var att de tyckte de fått förståelse för och bättre koll på vad regionen gör. På frågan om de ansåg att det är viktigt med dialogforum för barn svarade de att det är en bra erfarenhet att få känna sig delaktig och kunna påverka samt en vinst för regionen att få *”våra”* perspektiv på hur *”vi”* upplever saker.

5.5.2 Samråd med barn i infrastrukturplaneringen

I samband med framtagandet av den regionala transportinfrastrukturplanen påbörjades 2017 ett projekt att samråda med barn för att inhämta deras perspektiv och kloka åsikter. Förhoppningen är att barnens fria rörlighet ska stärkas i samband med tänkta förändringar i infrastrukturen för en förbättrad trafiksituation. Involverade skolor är Åkraskolan i Sala årskurs 1-6 och årskurs 7 på Risboskolan i Fagersta. Skolorna används som en för barnen trygg och naturlig mötesplats och förutsättningar finns att ta hjälp av pedagoger som är en avgörande roll för hur väl projekten faller ut. Pedagogerna har kunskap om hur man bäst informerar och kommunicerar med barn och ger dem även verktyg för att kunna förmedla sin uppfattning om situationen och lösningar. Projektet tar olika uttrycksform och idéer som kan integreras i så gott som alla skolämnen, enbart fantasin sätter gränser. Förutom att få undervisning byggd på något verkligt i vardagen så är det ett utmärkt sätt att arbeta med entreprenöriellt lärande. Projektet fortsätter under 2018.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

6 KVÅ-KODER STATISTIK

KVÅ-koder (Klassifikation av vårdåtgärder) kopplade till delar av barns rättigheter ska användas av de verksamheter som vänder sig till barn och i verksamheter där barn som närstående finns.

Statistiken nedan visar registrerade åtgärds-koder inom PPHV, VS samt Folk tandvården i jämförelse med 2016 då redovisning av koderna påbörjades.

KVÅ-KOD	ANTAL				
	VS/PPHV	VS	PPHV	FTV	FTV
	2016	2017	2017	2016	2017
GD008 (orosanmälan enligt SoL)	82	39	96	67	90
DU055 (samtal med vuxen om barns behov av information)	52	21	56	-	-
DU056 (samtal med vuxen och barn)	13	1	10	-	-
DU057 (samtal med enbart barn)	6	0	2	-	-

7 STRATEGISKT BARNRÄTTSSARBETE

7.1 Centrala barnrättsgruppen – CBG

För att stärka arbetet med barnrättsfrågor har medel motsvarande 0,5 tjänst tillkommit för 2017. Antal personer gick från fyra till två samtidigt som CBG övergick till den nya verksamheten hållbarhet och samhälle inom Centrum för regional utveckling den 1/9. Inför bildandet av den nya enheten deltog CBG bland annat vid flertalet workshops. Förutom barns rättigheter omfattar verksamheten hållbarhet och samhälle även rättigheter för personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter, integration, miljö, bredband, regional digital agenda och infrastruktur. Under 2018 kommer Region Västmanland att formulera vad hållbar utveckling innebär för regionen. Ett program för sociala hållbarhetsfrågor, där även barnrättsfrågorna hör hemma, behöver utarbetas.

Revision av styrelsens arbete i enlighet med Barnkonventionen har också tagit en del av CBG huvudfokus.

Centrala Barnrättsgruppen har under året samverkat och informerat om barns rättigheter både inom regionen och i externa sammanhang.

- 3 utbildningstillfällen för sköterskor
- Deltagit i Lärcentrums utbildning för internutbildare
- Deltagit i SKL:s utbildning "Dialog med unga" och haft kontakt med Västerås Stads "Ungdomsdialog"

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

- Informerat akutens ledningsgrupp och deras barnteam, Herrgårdets vårdcentral samt Kulturens medarbetare
- Informerat om barns rättigheter i utbildningen Svenska för akademiker (SFA)
- Reviderat den regionövergripande instruktionen för orosanmälan med tillhörande blankett i samverkan med socialtjänsten
- Deltagit i samverkansgrupp med Västerås Stads barnpilotverksamhet, medverkat i fokusgrupp vid genomlysning av "Förebygggarcentrum" samt föreläst vid Barnpilotdagen i Västerås
- Deltagit i SKL:s barnrättsnätverk tre tillfällen med syfte att dela erfarenheter med andra regioner/landsting och få aktuell information från myndigheter
- Deltagit i nätverksträff om barns som anhöriga i regi av Socialstyrelsen och Nationellt kompetenscentrum för anhöriga
- Besökt konferensen "Läget" och Barnrättsdagarna i Örebro
- Föreläst vid Rikscancer Centrum Uppsala

Styrgruppen för arbetet har träffats vid fyra tillfällen under 2017.

7.2 Barnrättspiloter – BRP / Utbildning

CBG har utbildat 13 medarbetare under en tvådagarsutbildning.

Ur kursutvärderingen

ALLMÄNT SETT, VILKET ÄR DITT OMDÖME OM UTBILDNINGEN?				
Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig
9	4			

Kommentarer från deltagarna:

"Värdefullt att påminna sig om fokus på barn. Även om man redan gör lite i sitt arbete, finns det mycket kvar att göra"

"Kanske få med politik, ledning, som kan tala om att detta är viktigt, det här ska vi jobba enligt!"

"Behöver kontinuerlig påfyllning för att hålla det levande"

"Att ta hjälp av barnen i ännu större utsträckning. Vad vill de? Vad behöver de?"

"Roligt med deltagare från olika verksamheter"

7.3 Barnrättspiloter – BRP / Nätverk

CBG har haft fyra nätverksträffar, två timmar per tillfälle, för Barnrättspiloterna dit 10-21 deltagare har kommit. Representanter från socialtjänsten och ungdomsmottagningen har bjudits in till nätverksträffarna samt tjänstemän som informerat om journaldokumentation och integrationsfrågor.

Några BRP har slutat sin anställning i regionen medan andra har bytt verksamhet och inte fått mandat att arbeta vidare med barnrättsfrågor. 2017 fanns sammanlagt 59 "aktiva" Barnrättspiloter representerade i följande verksamheter:

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

	PPHV	VS	FTV
Habiliteringscentrum	2		
Primärvård	3		
Rättspsykiatrisk vård	5		
Vuxenpsykiatri	4		
Akutkliniken		2	
Barn och ungdomskliniken		2	
Hudkliniken		1	
Kirurgkliniken		2	
Kvinnokliniken		3	
Medicinkliniken		8	
Onkologkliniken		12	
Operationskliniken		4	
Patientnämnden		3	
Rehabmed kliniken Sala		1	
Reumatologkliniken		1	
Specialisttandvården		1	
Antal	14	40	5

7.3.1 Hinder och möjligheter

Att delta på nätverksträffar för BRP anses viktigt men det är svårt för övriga kollegor på arbetsplatsen när man är frånvarande.

BRP såg möjligheter att exempelvis se över miljön där barn vistas och planera förändringar. Barn som medverkat på barnmiljöronder efterfrågar sällan ouppnåeliga önskningar utan snarare enklare förändringar som papper, pennor, målarböcker och önskan om mer färgglada rum och krukväxter. De akvarier som finns i olika verksamheter är uppskattade inslag. Hinder som lyfts fram för att förändra miljön till en mer barnvänlig är exempelvis tidsbrist, att det inte är tillåtet att handla på arbetstid, samt ekonomi eftersom vissa leverantörer inte ingår i regionens upphandlingsavtal.

Regionkontoret
Centrum för regional utveckling
Verksamhet hållbarhet och samhälle
Helén Steglind Larsson

2018-02-13

En återkommande fråga är hur BRP ska agera när olika personalkategorier tycker olika om huruvida man ska orosanmäla eller inte när barn misstänks fara illa. Ibland anses familjens integritet viktigare än barnets utsatthet. Det här är ett område som kräver mer information och kunskap hos framför allt hälso- och sjukvårdspersonal. Det är också en negativ utveckling att medarbetare allt oftare blir hotade av föräldrar/vårdnadshavare/anhöriga och av den anledningen känner en oro och tveksamhet inför att orosanmäla.

En samordnarfunktion för barnpiloter och barnrättspiloter har funnits under många år inom Vuxenpsykiatri och ses som en framgångsfaktor för arbetet med barns rättigheter. Medicinkliniken har under en begränsad tid haft en Barnrättspilot som samordnat klinikens övriga piloter på 10 % av sin tjänst och nu finns en liknande plan inom Onkologkliniken och Folktandvården. Det här är ytterligare ett led i att implementera, stärka och säkra barnrättsarbetet i regionen.

8 BARNRÄTTSARBETET 2018

Regeringen avser att göra Barnkonventionen till svensk lag 2020. Myndigheten Barnombudsmannen har fått i uppdrag att stödja arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i kommuners och landstings/regioners centrala verksamhetsområden under perioden 2017-2019. I uppdraget ingår bland annat att kartlägga behov av stöd rörande tillämpning, ge vägledning, kunskap och kompetens avseende tolkning och tillämpning, stödja utveckling av metoder och arbetsformer och sammanställa och analysera resultat av landstingens/regionernas arbete. Barnombudsmannens uppdrag kommer att vara till hjälp för regionens fortsatta arbete.

Fortsatta åtgärder behövs för att säkerställa att barnkonventionen får genomslag i alla delar av regionen. Nya mätbara mål är en del i arbetet. Barnrättsperspektivet behöver tydliggöras på olika nivåer inom regionen men även hur barnets bästa kan prövas inför beslut och åtgärder som påverkar barn och unga. Centrala Barnrättsgruppen är en del i kunskapsspridningen och stöd till förvaltningar och verksamheter. Ute på arbetsplatserna har chefer med hjälp av sina Barnrättspiloter i uppgift att sprida kunskap till övriga medarbetare och tillse att barns rättigheter uppmärksammas och möjliggörs.